

Verslag van het verantwoordingsorgaan over het jaar 2024

1. Inleiding

Conform artikel 14 van de statuten van het Pensioenfonds voor de Architectenbureaus is sinds 1 juli 2014 het verantwoordingsorgaan ingesteld in de plaats van de deelnemersraad.

Het verantwoordingsorgaan heeft daarbij extra taken en bevoegdheden gekregen.

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het gevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst.

Dit doet het verantwoordingsorgaan onder andere aan de hand van het jaarverslag, de vastgelegde beleidskeuzes en de bevindingen van de raad van toezicht. Het verantwoordingsorgaan stelt vast in hoeverre het bestuur bij de besluitvorming op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle belanghebbenden bij het fonds.

Het verantwoordingsorgaan bestond tot begin maart 2024 uit de dames E. Borgert (voorzitter), D. Verweij en W. Vester en de heren M. Kuijt, H. Oonk (vice-voorzitter) en S. Vink.

Vanwege het om persoonlijke redenen terugtreden van de heer Vink, is vanaf begin maart 2024 een vacature ontstaan.

Het verantwoordingsorgaan heeft de werkzaamheden verricht op basis van het reglement verantwoordingsorgaan, waarin de taken en bevoegdheden met wettelijke en aanvullende adviestaken staan vermeld. Bij de invulling van de taken zijn het jaarplan 2024, de informatie ontvangen van het bestuur (o.a. adviesaanvragen) en de raad van toezicht mede uitgangspunt geweest.

In 2024 heeft het verantwoordingsorgaan 14 keer vergaderd, waarvan drie keer met het bestuur. Drie keer is met de raad van toezicht vergaderd. Drie keer is er door de voorzitters van de organen vergaderd. Er zijn in 2024 twee studiedagen geweest voor het verantwoordingsorgaan, tezamen met het bestuur en de raad van toezicht. Ook heeft het verantwoordingsorgaan één keer met de werkgroep Jaarwerk vergaderd. Daarnaast zijn er 10 extra kennis- en informatiesessies rondom Wtp georganiseerd, samen met (een afvaardiging van) het bestuur, de raad van toezicht en de extern adviseur Wtp vanuit Deloitte. Het merendeel van deze kennis- en informatiesessies heeft digitaal plaatsgevonden.

2. Oordeel

Het verantwoordingsorgaan heeft een positief oordeel over het handelen van het bestuur, over het gevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst. Daarbij is zij van mening dat het bestuur bij haar besluitvorming op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belanghebbenden van het fonds. In aanvulling op dit oordeel zijn de bevindingen en aanbevelingen meer themagewijs vermeld in het volgende hoofdstuk.

3. Bevindingen en aanbevelingen

3.1 Financieel

Het verantwoordingsorgaan heeft de jaarrekening op hoofdlijnen beoordeeld en het oordeel mede gebaseerd op de rapportage van de externe accountant (PWC) en de certificerend actuaaris (Milliman), die beiden hebben aangegeven akkoord te zijn met de jaarrekening 2024.

3.2 Opvolging aanbevelingen en adviezen 2023

Het verantwoordingsorgaan constateert dat een groot deel van de gedane aanbevelingen in het rapport over 2023 door het bestuur is opgevolgd.

3.3 Adviesaanvragen

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2024 drie adviezen gegeven. Dit betrof de volgende onderwerpen:

Onderwerp	Periode	Aard advies
1. Toeslag 2025	nov. 2024	Positief
2. Premie en opbouwpercentage 2025	nov. 2024	Positief
3. Aanpassing uitvoeringsreglement	dec. 2024	Positief.

Wet toekomst pensioenen (Wtp)

Gedurende het hele jaar hebben de voorbereidingen voor de transitie naar de Wtp per 1 januari 2027 centraal gestaan. Hier is veel tijd en aandacht aan besteed door het bestuur, de commissies en de uitbestedingspartijen.

Ter voorbereiding op de Wtp-adviesaanvragen in 2025 zijn in 2024 door het bestuur meerdere kennis- en informatiesessies georganiseerd voor de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. De volgende onderwerpen zijn tijdens deze sessies aan bod gekomen: prototype pensioenregeling, evenwichtigheidskader, invaarbesluit, datakwaliteit, transitieplan, implementatieplan, verantwoordingsdocument, invaarsjabloon DNB, ALM-studie en wettelijk communicatieplan.

Dit omvangrijke traject heeft tot een toenemende werkdruk geleid waardoor het bestuur voor 2024 een verdeling van de reguliere werkzaamheden in 'must-haves' en 'nice-to-haves' heeft gemaakt.

3.4 Verantwoording door raad van toezicht

De raad van toezicht heeft op 12 maart 2025 mondeling en schriftelijk verantwoording over 2024 afgelegd aan het verantwoordingsorgaan.

Aan de hand van het rapport van bevindingen van de raad van toezicht over 2024 ten behoeve van het bestuur en het verantwoordingsorgaan, heeft het verantwoordingsorgaan kennisgenomen van de bevindingen en aanbevelingen van de raad van toezicht over 2024 met betrekking tot de volgende thema's:

- nomenkader bestuursbesluiten invoering Wtp;
- uitbestedingsrelaties;
- beleggingsbeleid;
- successies binnen het bestuur;
- datakwaliteit, IT en cybersecurity;
- risicomanagement.

Het verantwoordingsorgaan herkent zich in de inhoud van het rapport dat heeft geleid tot een positieve oordeelsvorming over het functioneren van het bestuur.

3.5 Verantwoording door het bestuur

Op een aantal hoofdthema's wordt het beleid van het bestuur door het verantwoordingsorgaan beoordeeld, waarbij door de formulering van een normen- en beoordelingskader aan de hand van de bevindingen tot een oordeel en aanbevelingen wordt gekomen. Hierbij zijn alle notulen van vergaderingen in de loop van het jaar, de kwartaalrapportages van het bestuur, het rapport van bevindingen van de raad van toezicht en het jaarverslag 2024, de informatiebronnen waarop het verantwoordingsorgaan zijn oordeel baseert.

Het verantwoordingsorgaan dankt het bestuur voor de transparante communicatie en het vertrouwen.

3.5.1 Governance en Toekomst

Normenkader

De governance van het fonds moet voldoen aan de eisen gesteld in de Wet versterking bestuur pensioenfondsen (Wvbp) en in de Code Pensioenfondsen. Het bestuur dient uitstekend gekwalificeerd te zijn, voldoende divers, stabiel, pro-actief en in control.

Een goede governancestructuur en voldoende countervailing power is van belang voor een verantwoorde en efficiënte bedrijfsvoering.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een heldere en realistische visie op de toekomst, alsmede op de ontwikkeling van de branche. Men handelt transparant en doortastend om ook naar de toekomst een betaalbare, duurzame en stabiele regeling te houden met uitlegbare risico's.

Bevindingen

Bestuur

Het pensioenfonds voor de architectenbureaus hanteert een paritair bestuursmodel met een bestuur van 8 leden, waarvan 2 onafhankelijke leden. De bestuursleden zijn betrokken en gaan respectvol met elkaar om. Binnen het bestuur is een taakverdeling in 4 verschillende permanente commissies gemaakt:

- Risicocommissie (RC);
- Beleggingsadviescommissie (BAC);
- Communicatiecommissie (CC);
- Pensioencommissie (PC).

Daarnaast is er een separate werkgroep voor het jaarverslag en de Protocolcommissie voor de ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioencontract.

Het dagelijks bestuur staat het bestuur terzijde en neemt dagelijkse beslissingen binnen het geformuleerde beleid. Daarnaast adviseert het dagelijks bestuur het bestuur en monitort de voortgang.

Vanuit de BNA is er een voordracht gekomen voor de opvolging van de heer R. Nagtegaal in het bestuur. Mevrouw E. Eelens is per 1 oktober 2024 benoemd als bestuurslid namens de werkgevers en zij neemt zitting in de Pensioencommissie.

Mevrouw J. van Leeuwen is na een periode van belet (1 maart tot 1 september 2024) teruggetreden als bestuurslid per 1 november 2024. FNV heeft een nieuwe kandidaat voorgedragen die in de eerste helft van 2025 benoemd zal worden als bestuurslid namens de werknemers.

Het dagelijks bestuur heeft een verzoek naar de BNA gestuurd voor de herbenoeming van mevrouw M. Groenen voor een 3e termijn per 1 juli 2025.

Het dagelijks bestuur heeft, onder andere vanwege tijdsdruk, besloten om geen vervroegde verkiezingen te organiseren voor een bestuurslid namens de pensioengerechtigden voor de opvolging van de heer I. Slikkerveer per 1 juli 2026. De verkiezingen zullen plaatsvinden in 2025. De heer J. Schut heeft in 2024 namens het Pensioenlab stageonderzoek gedaan naar de datakwaliteit. De resultaten zijn gepresenteerd aan het bestuur.

De volgende wijzigingen en herbenoemingen hebben plaatsgevonden in de bezetting van het bestuur, de commissies en het bestuursbureau:

- Mevrouw M. Veen is aangesteld als vertrouwenspersoon, zij volgt mevrouw C. Wielinga op per 1 mei 2024;
- De heer M. Rijnsburger heeft mevrouw H. Kuiper vervangen als communicatieadviseur namens Sprekels per 1 juli 2024;
- De heer I. Slikkerveer is benoemd als plaatsvervangend voorzitter van het bestuur per 1 november 2024;
- Mevrouw M. Groenen is benoemd als plaatsvervangend vice-voorzitter van het bestuur per 1 november 2024;
- De heer I. Slikkerveer is benoemd als voorzitter van de Pensioencommissie per 1 oktober 2024;
- De heer R. Meulenbroek is per 1 januari 2025 herbenoemd als bestuurslid namens de werkgevers.

Vanwege de toenemende werkdruk in 2024 rondom de Wtp, hebben de verschillende commissies een lijst opgesteld met 'must-haves' en 'nice-to-haves'. Deze zijn besproken in het bestuur.

Het bestuur heeft in december 2024 een zelfevaluatie uitgevoerd, onder externe begeleiding. Daarnaast heeft na de zomer de jaarlijkse teambuildingsdag plaatsgevonden.

Raad van toezicht

In het 3e kwartaal van 2024 is door het verantwoordingsorgaan een selectieprocedure opgestart met een extern bureau voor de werving en selectie van een nieuw lid voor de raad van toezicht voor de opvolging van mevrouw H. Peters per 1 juli 2025.

Het verantwoordingsorgaan heeft de heer P. van Gent voorgedragen voor herbenoeming als lid raad van toezicht per 1 juli 2025.

De raad van toezicht heeft in december 2024 een zelfevaluatie uitgevoerd, onder externe begeleiding. De uitkomsten hiervan zijn met het bestuur en bestuursbureau gedeeld.

Er hebben in 2024 geen wijzigingen in de bezetting van de raad van toezicht plaatsgevonden.

Verantwoordingsorgaan

In januari 2024 heeft de heer S. Vink zich vroegtijdig teruggetrokken als lid van het verantwoordingsorgaan vanwege privé-redenen. Er heeft een exit-gesprek plaatsgevonden met het dagelijks bestuur en er is contact opgenomen met de vakbonden voor zijn opvolging. De vacature namens de werknemers is in 2024 niet ingevuld, ondanks meerdere reminders vanuit het fonds richting sociale partners.

Het verantwoordingsorgaan heeft in december 2024 een zelfevaluatie uitgevoerd, onder externe begeleiding. De uitkomsten hiervan zijn met het bestuur en bestuursbureau gedeeld.

Toekomst

Het bestuur heeft in 2024 aan verschillende strategische sessies deelgenomen. De volgende onderwerpen zijn besproken:

- De bestuurssamenstelling en commissie-indeling op korte en lange termijn (successietabel);
- Het scenario van het vervallen van de verplichtstelling;
- Situatie na invaren.

Begin 2024 heeft het dagelijks bestuur een strategisch overleg ingepland met uitvoeringsorganisatie APG voor december van dat jaar om de strategische dienstverlening tot 2030 en het vermogensbeheer te bespreken. De afspraak is niet doorgegaan.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan constateert dat het bestuur in 2024 voldeed aan de Wet versterking bestuur pensioenfondsen (Wvbp) en, op één punt na, aan de Code Pensioenfondsen. Er wordt momenteel niet voldaan aan de leeftijdseis van onder de 40 jaar. Er is sprake van voldoende countervailing power in het bestuur.

Door langdurig belet van een bestuurslid en tevens portefeuillehouder ESG, is het onderwerp ESG onderbelicht geweest in 2024.

De transitie naar de Wtp heeft in 2024 veel tijd en aandacht van het bestuur gevraagd. Desondanks zijn er strategische sessies gehouden om ook de toekomst van het fonds na de transitie te bespreken.

Het Target Operating Model (TOM) heeft in 2024 minder prominent op de agenda gestaan, dit wordt naar verluid in 2025 opnieuw opgepakt door het bestuur.

Aanbevelingen

De aanbevelingen uit het oordeel van 2023 zijn grotendeels opgevolgd door het bestuur. Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan om goed te kijken naar de commissie-indeling en de portefeuillehouders, zodat alle belangrijke onderwerpen (voor de deelnemers) voldoende aandacht krijgen in 2025, met name de invulling van de vacature voor de portefeuillehouder ESG.

Het mogelijk vervallen van de verplichtstelling kan grote impact hebben op het fonds. Aangezien op transitiedatum de representativiteit opnieuw dient te worden vastgesteld, vraagt het verantwoordingsorgaan blijvend aandacht voor het mogelijk vervallen van de verplichtstelling te houden.

3.5.2 Premiebeleid en Toeslag

Normenkader

Bij de vaststelling van de premie moet het fonds de belangen van alle deelnemers evenwichtig afwegen (meetbaar en begrijpelijk) en moet rekening worden gehouden met de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten. De premie wordt vastgesteld door de CAO-partijen binnen de hiervoor geldende en aangegeven bandbreedte.

Het fonds streeft ernaar om de opgebouwde rechten en uitkeringen van de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers en gepensioneerden, waardevast te houden, door middel van een jaarlijkse voorwaardelijke indexatie op basis van de prijsontwikkeling tussen 1 oktober 2023 en 1 oktober 2024.

Bevindingen

Het bestuur heeft op 31 oktober 2024 twee adviesaanvragen aan het verantwoordingsorgaan gestuurd met betrekking tot de samenstelling van de feitelijke premie inclusief de hoogte van de premiecomponenten in 2025 en de toeslag voor 2025.

Op 4 november 2024 zijn deze adviesaanvragen mondeling toegelicht aan het verantwoordingsorgaan door de heer R. Meulenbroek als afgevaardigde van het bestuur. Op verzoek van het verantwoordingsorgaan heeft een delegatie van het bestuur samen met Triple A tijdens de studiedag op 13 november 2024 wederom een mondelinge toelichting gegeven op het voorgenomen

besluit voor de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten in 2025.

Premie

Het bestuur heeft op 30 oktober 2024 het voorgenomen besluit genomen om de pensioenpremie voor 2025 gelijk te houden aan 2024 en vast te stellen op 24,5% van de pensioengrondslag. Met deze premie kan het fiscaal maximale opbouwpercentage van 1,7835% worden gefinancierd.

Ondanks dat uit de berekeningen van Triple A blijkt dat de premie kostendekkend is bij een percentage van 22,7%, wil het bestuur in het kader van een stabiele premie en de gemaakte berekeningen door Triple A voor het transitie- en implementatieplan voor de Wtp, de premie handhaven op 24,5%. De premie van 24,5% past binnen de, met sociale partners overeengekomen bandbreedte van 18-26%.

Tijdens de mondelinge toelichtingen heeft het bestuur toegelicht waarom zij het vaststellen van de premie op 24,5% voor 2025 als evenwichtig beschouwen. De sociale partners hebben de wens uitgesproken om de premie zoveel mogelijk stabiel te houden en geen van de stakeholders ondervindt nadelen ten opzichte van de premie in 2024. Daarnaast profiteren alle deelnemersgroepen van een ruimere premie aangezien deze voor actieven ook zorgt voor meer financiële ruimte tot toeslagverlening. Alleen voor de werkgevers betekent deze premie geen kostenverlaging.

Op 18 november 2024 heeft het verantwoordingsorgaan het bestuur positief geadviseerd over de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten 2024, mede naar aanleiding van de mondelinge toelichtingen vanuit een delegatie van het bestuur en Triple A.

De premiedekkingsgraad op basis van het opbouwpercentage van 1,738%, voor het ouderdomspensioen en de rentetermijnstructuur (de zuivere kostendekkende premie) per 31 augustus 2024, bedraagt 100,5%.

Nadat sociale partners over het premiebesluit zijn geïnformeerd bleek er toch nog wat discussie te ontstaan, daar sociale partners andere verwachtingen hadden over de hoogte van de premie voor 2025 op basis van de gemaakte berekeningen. Sociale partners hebben nadien over de CAO-periode van 1 januari 2025 tot en met 30 juni 2026 opgenomen dat de premie vanaf deze nieuwe CAO op basis van kostendekkende premie vastgesteld zal worden. Welke impact dit zal hebben op de feitelijke premie voor 2026 is nog onbekend, maar zal alle aandacht van het bestuur en verantwoordingsorgaan krijgen op het moment dat de premievaststelling 2026 ter advisering aan het verantwoordingsorgaan zal worden voorgelegd.

Toeslag

In het eerste kwartaal van 2024 heeft het bestuur besloten om voor dat jaar geen gebruik te maken van het transitie-ftk. Onder het transitie-ftk zou een hoger toeslagpercentage mogelijk zijn geweest, maar daar tegenover stond een verhoogde kans op korten. Het bestuur heeft dit als onevenwichtig beoordeeld.

Het bestuur heeft op 30 oktober 2024 een voorgenomen besluit genomen over de hoogte van de toeslag per 1 januari 2025. De discussie is gevoerd op basis van kwalitatieve en kwantitatieve argumenten. Het bestuur heeft het voorgenomen besluit genomen om het toeslagpercentage per 1 januari 2025 vast te stellen op 1,75% voor alle deelnemers conform het reguliere fondsbeleid (toekomstbesteding indexeren).

De ontwikkeling in het consumentenprijsindexcijfer (CPI) bedroeg 3,5% van het pensioenfonds. Vanaf de TBI-grens is volledige toekenning van de toeslag mogelijk. Aangezien de beleidsdekkingsgraad per 30 september 2024 van 123,2% lager is dan de TBI-grens van 136,9%, kan er maar een deel van de maatstaf toegekend worden. De financiële ruimte om toeslagen toe te kennen bedraagt 50,22% punt van de maatstaf.

De dekkingsgraad was, ten tijde van het bepalen van de toeslagverlening voor 2025, van dermate niveau dat de beoogde invaardekkingsgraad en de realisatie van de transitiedoelstelling na toeslaverlening niet onder druk zou komen te staan.

Het verantwoordingsorgaan heeft op 11 november 2024 positief geadviseerd over de toeslagverlening per 1 januari 2025, met als kanttekening om bij de overweging om wel of geen gebruik te maken van het transitie-ftk in 2025 de positieve of negatieve invloed op toeslagverlening en/of korten expliciet te vermelden in de onderbouwing van het besluit.

Ondanks deze verleende toeslagen over 2023 tot en met 2025 blijven de sinds januari 2003 niet-gerealiseerde indexaties per 1 januari 2025 voor de actieve deelnemers 22,52% en voor de gepensioneerden 24,09%, exclusief de toegepaste korting van 2,8% in 2013. Het effect in absolute zin is natuurlijk afhankelijk van hoe lang men participeert in het fonds. Op het moment van transitie naar het nieuwe pensioenstelsel komt de gemiste indexatie volledig te vervallen.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan concludeert dat bij de premievaststelling voor 2025 voldoende rekening is gehouden met zowel de gehanteerde kostencomponenten als met een evenwichtige belangenafweging. De door een delegatie van het bestuur aanvullend verzorgde mondelinge toelichting, is door het verantwoordingsorgaan als positief, maar ook noodzakelijk, ervaren.

Volgens het verantwoordingsorgaan zijn bij het onderbouwen van de evenwichtigheid van de vaststelling van de premie niet altijd kwalitatief vergelijkbare evenwichtigheidsargumenten gebruikt.

Ondanks dat er in 2024 geen besluit tot volledige toeslag voor 2025 kon worden genomen onder het ftk, oordeelt het verantwoordingsorgaan positief over het proces en de uitkomst van het toegepaste toeslagbeleid.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan miste bij de initiële aanvraag voor de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten voor 2025 de kwalitatieve beoordeling van de evenwichtigheid van het voorgenomen besluit. Dankzij aanvullende mondelinge toelichtingen vanuit een delegatie van het bestuur en Triple A is dit alsnog voldoende onderbouwd. Wel wil het verantwoordingsorgaan het bestuur verzoeken om bij volgende adviesaanvragen de onderbouwing en argumentatie van de evenwichtige belangenafweging schriftelijk en kwalificeerbaar te blijven aanleveren.

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur om in samenspraak met de sociale partners, ook onder de Wtp, de waardevastheid (100% compensatie van de prijsontwikkeling) van de pensioenen als ambitie overeind te houden. Gezien de opgelopen indexatie-achterstand de afgelopen jaren verzoekt het verantwoordingsorgaan het bestuur om de mogelijkheden tot aanvullende indexatie middels het transitie-ftk of een mogelijke Algemene Maatregel van Bestuur aandachtig te onderzoeken en hier een verantwoord besluit in te nemen.

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan tijdig met de verschillende stakeholders in overleg te treden en/of hen te informeren over zowel de vaststelling van de premie als de toeslagverlening.

3.5.3 Beleggingsbeleid en Vermogensbeheer

Normenkader

Het beleggingsbeleid en vermogensbeheer wordt jaarlijks vastgesteld en moet passend zijn bij de lange termijn ambitie van het fonds, binnen de kaders van beleidsmogelijkheden en afgestemd op alle groepen belanghebbenden. Dit beleid is voldoende evenwichtig wat betreft de afweging van belangen, is onderbouwd en transparant.

Het ESG-beleid moet afgestemd zijn op alle groepen belanghebbenden. Het bestuur betreft belanghebbenden bij keuzes in het ESG-beleid en toetst of er draagvlak is voor deze keuzes.

Het vermogensbeheer dient met het beleggingsbeleid in overeenstemming te zijn.

Bevindingen

Ook in 2024 zijn het beleggingsbeleid en de beleggingsportefeuille getoetst aan de beleggingsuitgangspunten (investment beliefs). Dit heeft geleid tot de conclusie dat het beleid overeenkomstig de investment beliefs is uitgevoerd.

De investment beliefs zijn vastgelegd in een separaat document “investment beliefs” waarbij per uitgangspunt, naast een toelichting, ook de impact op de implementatie is weergegeven. De investment beliefs zijn opnieuw beoordeeld, waarbij is gekeken of deze in het nieuwe stelsel nog passend zijn. Een aantal investment beliefs (1, 2 en 6) moet worden aangepast, voordat wordt overgegaan naar het nieuwe stelsel, omdat in het nieuwe stelsel geen sprake meer is van verplichtingen en een dekkingsgraad.

In het beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met milieu-, sociale en governancefactoren. In 2024 is de dialoog aangegaan met ondernemingen waarin wordt belegd om gedragsverandering te bewerkstelligen aangaande deze factoren (engagement). Hierbij worden ook beleggingen uitgesloten die niet aan de eisen voldoen en beleggingen die specifiek op deze factoren gericht zijn worden aanhouden.

Het engagementprogramma speelt een belangrijke rol in de uitwerking van het streven naar lange termijn waarde creatie. Identificatie en beoordeling van materiële daadwerkelijke en potentiële negatieve impact is het startpunt van het engagementprogramma waarmee invulling wordt gegeven aan het mitigatieproces. Mitigatie vindt plaats binnen vier werkstromen van het engagementprogramma:

- Ondernemingen met prioriteit, intensieve en frequente dialoog met ondernemingen met hoog risico;
- Engagement projecten, thema-engagement over urgente en belangrijke ESG-onderwerpen;
- Reactieve engagement, snelle reactie op controverses en schendingen;
- Specifieke strategie, gericht op regelgeving of commitments zoals net-zero.

Engagement heeft in 2024 105 keer aantoonbaar resultaat opgeleverd, voornamelijk op het onderwerp Corporate Governance.

Het beleggingsbeleid is in 2024 gecontinueerd conform het reeds vigerende strategische beleid. Passief beleggen is het uitgangspunt, tenzij passief beheer niet haalbaar is. Het strategische beleggingsbeleid blijft daarmee als volgt: een weging van 55% naar vastrentende waarden en 45% naar zakelijk waarden.

De performance van de vermogensbeheerders wordt beoordeeld ten opzichte van de benchmark, gebaseerd op het gemiddelde marktrendement. De portefeuille wordt overwegend passief belegd en daarom is het rendement van de portefeuille nagenoeg gelijk aan de benchmark.

Het strategische rente afdekkingspercentage tegen dalende rente is in de loop van 2024 verhoogd van 55,8% naar 70% (op marktbasis). Dit is doorgevoerd teneinde de volatiliteit van de dekkingsgraad te verlagen tot aan de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Uit onderzoek is gebleken dat de gevolgen voor zowel jong als oud hiervan evenwichtig zijn.

Eind 2024 is een nieuw strategisch beleggingsbeleid 2024-2026 vastgesteld.

In 2024 heeft een nieuwe ALM-studie plaatsgevonden. Het doel van deze ALM-studie is om tot een optimale beleggingsportefeuille te komen onder de Wtp, die in lijn is met de ambities van sociale partners zoals vastgelegd in het Transitieplan en het evenwichtigheidskader van het fonds. Door de uitkomsten uit de ALM-studie zijn er maatregelen genomen om de beweeglijkheid van de dekkingsgraad te reduceren tot aan de invaardatum. Hierdoor is de renteafdekking verhoogd naar 70%. In 2025 zullen de mogelijkheden onderzocht worden voor verdere bescherming van de dekkingsgraad via afdekking van het aandelenrisico, bijvoorbeeld door het aankopen van putopties op de aandelenportefeuille.

Op basis van het gemiddeld belegd vermogen van € 4.819 miljoen zijn de gerapporteerde kosten van het vermogensbeheer (exclusief transactiekosten) met 0,01%-punt gedaald van 0,29% over 2023 naar 0,28% over 2024. De kosten in absolute zin zijn gestegen. De stijging van deze kosten in absolute zin is een gevolg van de stijging van het vermogen waardoor de variabele kosten zijn gestegen. Het totaal aan transactiekosten en aan- en verkoopkosten nam toe van € 1,1 miljoen in 2023 tot € 1,7 miljoen in 2024. Deze transactiekosten zijn mede gebaseerd op een proxy van bied- en laatprijzen. De hogere transactiekosten zijn een gevolg van de toevoeging van de nieuwe beleggingscategorie catastrofe-obligaties in 2024.

Het gemiddeld beheerd vermogen, is gestegen van € 4.363 naar € 4.819 miljoen. Bij alle beleggingskeuzes maakt het kostenaspect onderdeel uit van de besluitvorming.

Het vermogen van het fonds bedroeg per ultimo december 2024 € 5 miljard (2023: € 4,6 miljard). Deze stijging is met name het gevolg van positieve rendementen op de beleggingen. De totale vermogensbeheerkosten bedroegen per actieve deelnemer of pensioengerechtigde € 567X,- per jaar (2023: € 519,-). De vermogensbeheerkosten per deelnemer in 2023 zijn lager dan die van vergelijkbare pensioenfondsen. De verwachting is dat dit in 2024 ook zo zal zijn.

Nagenoeg alle publiek verhandelde beleggingscategorieën rendeerden positief.

De totale beleggingsportefeuille behaalde een rendement van 11,58%. Dit werd gedreven door een rendement van 17,89% in de returnportefeuille en een rendement van 4,57% in de matchportefeuille.

De beleidsdekkingsgraad daalde per saldo in 2024 van 125,6% naar 123%. De actuele dekkingsgraad steeg van 117,8% naar 122,9%. De belangrijkste factor voor de stijging van de actuele dekkingsgraad waren de per saldo gestegen aandelenmarkten.

Na het uitstappen uit het PGGM Infrastructuurfonds en Private Equity is de beleggingscategorie catastrofe obligaties in het tweede kwartaal aan de beleggingsportefeuille toegevoegd. Eind 2024 is gekeken naar de uitbreiding van het Zorgvastgoed. In 2025 zal besloten worden of de huidige allocatie naar Zorgvastgoed in de portefeuille zal worden vergroot.

Voor het jaar 2024 is besloten geen gebruik te maken van het transitie-ftk omdat dit niet in lijn is met doelstellingen uit het evenwichtigheidskader, namelijk het minimaliseren van de kans op een vermogenstekort en zekerheid over de nominale aanspraken. Er is daarom ook geen overbruggingsplan opgesteld.

Oordeel

Het beleggingsproces is uitgevoerd conform het beleggingsbeleid en de beleggingsbeginselen, zoals vastgesteld in het Beleggingsplan en de Beleggingsrichtlijnen van het fonds.

Verantwoord beleggen is een onderwerp dat belangrijk wordt gevonden door de deelnemers. Het afgelopen jaar is er een beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen vastgesteld. Wel is er vanwege het langdurig belet van de portefeuillehouder ESG minder prioriteit gesteld aan de ESG doelstellingen van het fonds.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan tot aan de invaardatum aandacht te blijven besteden aan de eventuele gevolgen van de Wtp op het vermogensbeheer. Denk hierbij aan substantiële opbouw van inflatieafdekking, wijziging in omvang of structuur van de renteafdekking en op- of afbouwen illiquide categorieën om de beweeglijkheid van de dekkingsgraad te reduceren.

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan om in 2025 mogelijkheden te onderzoeken voor verdere bescherming van de dekkingsgraad via afdekking van het aandelenrisico, bijvoorbeeld door het aankopen van putopties op de aandelenportefeuille binnen de kaders van het strategisch beleggingsbeleid.

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan om tot aan de transitiedatum verantwoord te blijven kijken naar het toepassen van het transitie-ftk en hier een weloverwogen en goed onderbouwde beslissing in te nemen.

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan een goede balans te vinden tussen ESG doelstellingen en het rendement van de portefeuille. Uitvoering van de ESG doelstellingen mag niet ten koste gaan van het rendement.

Het fonds geeft nog niet op alle onderdelen aantoonbaar invulling aan de Good Practice ESG risicomanagement. Ook het ondersteunen bij het integreren van ESG-risico's in het risicomanagement, challenges en adviseren is nog niet volledig gerealiseerd. Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan ervoor te zorgen dat dit in 2025 wel het geval is.

Dat in het afgelopen jaar veel aandacht moest worden gegeven aan Wtp-gerelateerde onderwerpen is evident. Voor de langere termijn is het echter van groot belang dat de aandacht voor ESG niet verslapt. Het verantwoordingsorgaan spreekt dan ook de hoop uit, dat het voornemen meer te focussen op, voor de doelgroep aansprekende duurzaamheidsthema's, ertoe mag leiden dat ook in de

nabije toekomst, regelmatig bij de deelnemers getoetst zal worden of er draagvlak is voor de gemaakte keuzes.

3.5.4 Uitbesteding & IT (DORA)

Normenkader

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het beleid en de werkzaamheden die uitbesteed worden. Het uitbesteden van werkzaamheden dient meetbaar te zijn en te geschieden tegen aanvaardbare kosten en goede kwaliteit. Het bestuur ziet toe op een foutloze uitvoering en blijft te allen tijde ‘in control’.

Het fonds dient een actueel IT-beleid te hebben, dat toeziet op een adequate informatieomgeving met goed applicatiebeheer, correcte uitvoering, cybersecurity en voldoende aandacht voor datakwaliteit.

Bevindingen

Contractpartijen

Het fonds werkte in 2024 samen met externe partijen voor de uitvoering van het pensioenbeheer, het vermogensbeheer, het bestuursbureau, het fiduciair management en de custodian. Daarnaast zijn er werkzaamheden uitgevoerd door een vaste kern van externe adviseurs op het gebied van actuariaat, communicatie, accountancy, compliance, IT en cybersecurity.

Gezien de toenemende werkdruk rondom de Wtp zijn de evaluaties met de uitbestedingspartijen als ‘nice-to-haves’ benoemd. De pensioencommissie heeft in 2024 niet met alle uitbestedingspartijen evaluaties uitgevoerd. Wel zijn in 2024 met alle grote uitbestedingspartijen evaluaties uitgevoerd. In geval van calamiteiten gaat het bestuur in gesprek met de desbetreffende uitbestedingspartij. Ook in 2024 is Deloitte ingeschakeld als extern adviseur Wtp voor het verantwoordingsorgaan en (in mindere mate) de raad van toezicht. De werkzaamheden van Deloitte zijn eind 2024 geëvalueerd door de voorzitters van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Naar aanleiding daarvan is besloten om de samenwerking in 2025 voort te zetten ter ondersteuning voor de aankomende adviesaanvragen Wtp.

Uitvoering pensioenbeheer

Het bestuur heeft in 2024 gesprekken gevoerd met pensioenuitvoeringsorganisatie APG over de uitvoerbaarheid na invaren. APG heeft de transitie dienstverleningsovereenkomst (TDVO) verstrekt. De ingestelde contractcommissie heeft opmerkingen en suggesties van het fonds besproken, waarna de TDVO is vastgesteld.

Binnen APG wordt hard gewerkt aan de operationele readiness met betrekking tot de pensioencontracten binnen de Wtp. De integere en beheerste dienstverlening staat onder druk omdat de reguliere dienstverlening ongewijzigd doorloopt. Het bestuur heeft APG hierop aangesproken en monitort dit nauwlettend.

Het uitbestedingsdossier van Festina Finance (de softwareleverancier van uitvoeringsorganisatie APG ten behoeve van het nieuwe pensioenstelsel) is in het 2^e kwartaal van 2024 besproken door de Pensioencommissie. De aanstelling van Festina Finance is in lijn met het beleid van het fonds.

IT

‘IT in control’ is door de Pensioencommissie benoemd als thema wat extra aandacht kreeg in 2024. Het bestuur en bestuursbureau hebben in 2024 meerdere informatie- en opleidingsmomenten rondom IT, cybersecurity, datakwaliteit en DORA georganiseerd en bijgewoond, in sommige gevallen samen met uitbestedingspartijen en/of de andere gremia binnen het fonds.

In 2024 zijn door het bestuur belangrijke stappen gezet in de implementatie van het datakwaliteitsbeleid in de vorm van het formaliseren van het beleid, het opstellen van risicoprofielen en het aanscherpen van operationele processen. Het fonds heeft meerdere plannings- en voortgangsoverleggen gehad met uitbestedingspartijen over de implementatie van datakwaliteit.

DORA

Het bestuur heeft pro-actief gehandeld om zich voor te bereiden op de nieuwe DORA-regelgeving, onder andere door een plan van aanpak op te stellen en beleidsdocumenten zoals IT- en uitbestedingsbeleid aan te passen. Met uitbestedingspartijen heeft intensief overleg plaatsgevonden over het voldoen aan de DORA-vereisten. Beleggingspartijen vallen zelf onder de DORA-regelgeving, waardoor de service level agreements (SLA's) met het fonds aangepast dienen te worden. De verantwoordelijkheid voor cyberrisico's in uitbestedingsketens ligt onverminderd bij het fonds zelf.

APG heeft aangegeven hier niet compliant te zijn per 17 januari 2025 en nog tot medio 2025 hiervoor nodig te hebben. De Risicocommissie van het fonds heeft voorgesteld om aanvullende afspraken met APG hierover te maken.

Begroting

Het fonds heeft in 2024 deelgenomen aan de kostenbenchmark van Bell. Uit de rapportage blijkt dat zowel de pensioen- als de vermogensbeheerkosten van het fonds over een periode van 3 jaar lager zijn dan die van de peergroup.

APG berekent vanaf 2024 geen BTW meer over kosten 'Pensioen voor Straks'. Wel wordt een compensatie voor het verlies van BTW-voordeel in rekening gebracht.

Het programma Wtp wordt uitgevoerd in de reguliere governance van het fonds. Er is geen centrale begroting voor het programma. De kosten zijn gekoppeld aan werkstromen en worden vooraf begroot.

De uitnutting van de jaarbegroting is ieder kwartaal gemonitord per commissie. Echter in drie van de vier kwartaalrapportages in 2024 waren de realisatiecijfers van de begroting over het betreffende kwartaal nog niet beschikbaar, terwijl er wel werd geconcludeerd, dat de begroting geen materiële afwijkingen vertoonde.

Oordeel

Het fonds maakt veel gebruik van verschillende uitbestedingspartijen. Ook in 2024 was het bestuur volgens het verantwoordingsorgaan 'in control' en werden de werkzaamheden conform aanvaardbare kosten uitgevoerd

Het bestuur heeft in 2024 belangrijke stappen gezet op het gebied van IT, cybersecurity, datakwaliteit en DORA-wetgeving. Ondanks alle informatie die beschikbaar is, blijft het zaak om de IT-beheersing kritisch te blijven monitoren.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan om de samenwerking met alle uitbestedingspartijen nauwlettend in de gaten te blijven houden, gezien de hoge werkdruk rondom de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Ook adviseert zij, om waar mogelijk, de evaluaties met de uitbestedingspartijen in 2025 weer op te pakken als de werkdruk rondom Wtp dit toelaat.

Blijf kritisch op de kostenvoorstellen van APG inzake de Wtp-transitie en pensioenuitvoeringskosten en probeer in een zo vroeg mogelijk stadium te weten te komen wat er voor welke prijs geleverd

wordt/gaat worden door APG door schriftelijke vastlegging. Overleg met partijen die al overgegaan zijn en ook bij APG hun pensioenbeheer hebben ondergebracht zou aan te bevelen zijn.

3.5.5 Communicatie

Normenkader

Het fonds informeert haar deelnemers tijdig en begrijpelijk over hun pensioen. Waarbij tevens een toetsing aan de Wet pensioencommunicatie plaatsvindt.

Inzicht kunnen geven in de individuele pensioenaanspraken en de diverse keuzemogelijkheden danwel -onmogelijkheden, in begrijpelijke, op de doelgroep toegesneden termen, heeft prioriteit.

Alle deelnemers dienen bereikt te worden op de voor hen meest doeltreffende wijze. Ook moet er handelingsperspectief geboden worden, waarbij evenwichtige belangenafweging tussen de diverse groepen eveneens een belangrijk item is.

Bevindingen

Gebaseerd op het Communicatiebeleidsplan 2022-2025 is in november 2023 het communicatiejaarplan 2024 vastgesteld. Daarbij is het communicatiebeleid van het fonds het vertrekpunt voor het jaarplan. Het communicatiebeleid beschrijft wat het fonds wil bereiken en waar het fonds voor staat.

Gedurende het gehele jaar 2024 is aandacht besteed aan Wtp-gerelateerde onderwerpen. Denk daarbij aan de communicatieaanpak na de vaststelling van het transitieplan, campagnes in het kader van de Wtp en de voortgangsrapportage over keuzebegeleiding. Om in de transitieperiode deelnemers goed en tijdig te informeren over ontwikkelingen omtrent hun pensioen, wordt het Wettelijk Communicatieplan (WCP) geschreven. Het (verplicht) Wettelijk Communicatieplan werd in de loop van 2024 inhoudelijk behandeld en vastgesteld. Ook is het Communicatiebeleidsplan 2025-2028 inhoudelijk behandeld en vastgesteld, evenals het Communicatiejaarplan 2025 en de vragenlijsten voor het in 2025 uit te voeren Klanttevredenheidsonderzoek.

Voorts zijn, in de communicatiecommissie, ook de uitkomsten en aanbevelingen besproken, die voortkomen uit het onderzoek onder werkgevers, naar hun behoeften in de manier waarop zij hun werknemers kunnen informeren, op het gebied van pensioenen en het aanvullende vervolgonderzoek onder kleine werkgevers op dit gebied.

Voor 2023 waren drie bewegingen in gang gezet, namelijk: betekenisvol in contact komen, tastbaar maken van de meerwaarde van de pensioenregeling en het dichtbij brengen van de thema's 'duurzaam' en 'verantwoord'. Dit moest zorgen voor een duurzame vertrouwensbasis voor het fonds. Daaraan is in 2024 een vervolg gegeven. De uitkomsten van het in 2023 gehouden Klanttevredenheidsonderzoek, waarbij is gebleken dat op de aspecten 'duurzaam beleggen' en 'het geven van helder inzicht in het pensioen' een (sterke) daling zichtbaar is, ten opzichte van een eerder uitgevoerd Klanttevredenheidsonderzoek, zullen daarbij zeker een rol hebben gespeeld. Via de website, maar ook met regelmaat via de digitale nieuwsbrief en de social media-kanalen LinkedIn en Instagram, wordt adequate informatie op een begrijpelijk niveau, aan de deelnemers verstrekt.

Het fonds organiseerde in 2024 drie gepensioneerdendagen op verschillende plaatsen in het land. Helaas moet worden geconstateerd, dat de opkomst bij deze live bijeenkomsten relatief beperkt is gebleven. In 2024 moest één van de drie fysieke gepensioneerdendagen, vanwege een te lage opkomst, geannuleerd worden. De voor deze evenementen gemaakte kosten wogen niet op

tegen het aantal deelnemers dat kon worden bereikt. Ook werden signalen ontvangen van deelnemers, dat er behoefte is aan een digitale variant.

Oordeel

De aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan, zoals beschreven in het VO-oordeel over 2023, zijn voor een belangrijk deel ter harte genomen. Danwel is daar, met redenen omkleed, van afgeweken. Daarvoor spreken wij graag onze waardering uit. Met name, daar waar het de interactie met de achterban betreft, is het verantwoordingsorgaan positief over de inspanningen van het fonds om met de deelnemers in gesprek te komen en/of te blijven. Het belang van een goede communicatie, met de deelnemers, met name richting het nieuwe pensioenstelsel, wordt niet alleen onderkend, maar staat ook centraal in de uitvoering van de communicatie.

Wel willen wij ten aanzien van de volledigheid van het communicatiebeleid en de uitvoering daarvan het volgende opmerken.

Met name de communicatie over genomen besluiten kan verbeteren. Wij denken daarbij in het bijzonder aan een toelichting op de afgefallen alternatieven. Ook ontbreekt de inbreng vanuit de RAC-functie bij de communicatiecommissie, terwijl communicatie vooral in het kader van de Wtp steeds belangrijker wordt.

Voorts willen wij -niet voor het eerst- onze zorgen over het toenemend negatieve sentiment in de samenleving, ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel, met u delen. Ook onder de deelnemers in ons fonds zal een dergelijk sentiment aanwezig zijn, mogen wij aannemen.

In de communicatie met onze deelnemers speelt de vraag 'willen wij vooral uitleggen of zijn wij benieuwd wat onze deelnemers beweegt', menen wij, een cruciale rol. Over de vraag of en, zo ja, hoe wij hiermee aan de slag willen gaan, wil het verantwoordingsorgaan graag in gesprek blijven met het fonds, i.c. de communicatiecommissie.

Een punt van zorg blijft, zeker met het oog op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, dat nog steeds niet van iedereen een e-mailadres bekend is. Omdat van slechts van 63% van de deelnemers (stand per 1 augustus 2024) het e-mailadres bekend is, zal dat de onderlinge (digitale) communicatie bemoeilijken. Het is daarom spijtig te moeten vaststellen, dat ondanks alle moeite die daarvoor is gedaan, het vergroten van het digitale bereik weinig nieuwe e-mailadressen heeft opgeleverd.

Wij hebben er begrip voor de gepensioneerdendagen in aantal terug te brengen en een digitale variant te ontwikkelen. Dit ondanks de ervaring dat de interactie in de live-bijeenkomsten beter verloopt dan via de digitale sessies, kunnen wij instemmen met het voornemen, om vanuit het oogpunt van kosten-efficiëntie, een andere invulling te geven aan dit contactmoment.

Aanbevelingen

Het inzicht voor de deelnemer, met betrekking tot de inspanningen van het fonds in het kader van 'duurzaam beleggen', dient (nog) duidelijker te worden uitgedragen. Speciale aandacht vraagt het verantwoordingsorgaan daarbij voor de rapportages rondom verantwoord beleggen en de communicatie daarover met de deelnemers. Het is van groot belang dat de deelnemers de door het bestuur, in het kader van ESG gemaakte keuzes, begrijpen. Wij bevelen dan ook aan de communicatie-inspanningen met betrekking tot ESG ook in het komend jaar onverminderd voort te zetten. Dit met name, omdat de kennis over het verantwoord beleggingsbeleid, laag is bij de deelnemers, terwijl zij daaraan wél veel waarde hechten. Daar ligt, wat het verantwoordingsorgaan betreft, een communicatieve uitdaging. Immers, zoals u zelf stelt, deelnemers die zich actief bezig houden met pensioen, doen meer kennis op, hebben minder mispercepties en daardoor meer vertrouwen dan deelnemers die zich niet verdiepen in pensioen.

Gelet op de toenemende populariteit van het LinkedIn-account van het fonds en de eerste ervaringen met het Instagramaccount, zullen deze social media-kanalen behulpzaam kunnen zijn, om blijvend aansluiting te zoeken bij de wijze waarop de deelnemers zich wensen te informeren. Voor een gerust gevoel over de transitie, is er ook vertrouwen en draagvlak nodig voor de veranderingen. De tumultueuze besluitvorming en het soms venijnige maatschappelijke debat over nut, noodzaak en wenselijkheid van de Wtp, tast het vertrouwen in het oude én het nieuwe stelsel aan. Wij bevelen dan ook aan, in de communicatie-uitingen, zoveel mogelijk rekening te houden met dit sentiment.

Tot slot willen wij, omwille van een begrijpelijke communicatie in de richting van de deelnemers, bepleiten de aanbevelingen uit het inspiratiedocument “Onze taal op ‘groen’” van de Pensioenfederatie, zoveel mogelijk ter harte te nemen.

NB.: Voor wat betreft de belangstelling voor de website, hechten wij eraan op te merken, dat de in ons oordeel over 2023 opgenomen bevinding, dat t.o.v. 2021 minder bezoekers zijn geregistreerd, berustte op een onjuiste interpretatie van de cijfers.

3.5.6 Integraal risicomanagement

Normenkader

Het integraal risicomanagement (IRM) is voor het fonds een essentieel onderdeel voor het realiseren van de doelstellingen, voor een beheerste, veilige en integere bedrijfsvoering en om te voldoen aan de vigerende wet- en regelgeving. Hiervoor heeft het fonds de risicohouding en het risicobeleid vastgesteld wat periodiek wordt geëvalueerd en herijkt.

Het fonds heeft de risico-Governance ingericht volgens de “Three Lines of Defence”. De eerste-, tweede- en derdelijns verantwoordelijkheid is duidelijk onderscheiden, vastgelegd, wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Het fonds is in control bij de adequate opzet en effectieve werking van de risicomanagementsystemen en heeft alle relevante risico’s in het vizier. Dit ziet niet alleen toe op de financiële risico’s, maar gaat nadrukkelijk (ook) over de beheersing van de strategische, operationele, compliance en niet-financiële (ESG/ communicatie) risico’s.

Bevindingen

Via de geïntegreerde risicorapportages (risico-dashboards) en, onder andere, door het opstellen van opinies en adviezen bij voorgenomen besluiten, worden bestuur en commissies geadviseerd, opmerkzaam gehouden en is er controle over de opvolging daarvan. Geconstateerd is dat de RC kritisch is naar de eerste lijn en dit met vragen, opmerkingen en notities tot uiting brengt.

De risico-commissie heeft opmerkingen, aanbevelingen en adviezen ter reductie van eventuele risico’s in 2024 uitgebracht aan bestuur en commissies.

Er zijn drie thema’s benoemd die extra aandacht krijgen:

- Wtp;
- IT in Control;
- klachtenmanagement.

De volgende internal audits zijn verricht en afgerond:

- Uitbesteding;
- Vermogensbeheer;
- Datamanagement.

Van de afgeronde audits zijn in totaal 11 (2023: 19) bevindingen opgenomen op de actielijst. Van deze 11 bevindingen zijn 6 bevindingen opgevolgd en zijn er nog 5 open. Deze zijn onderhanden en de deadline ligt in 2025. Ten opzichte van vorig jaar is daarmee een flinke verbetering bereikt. Door de uitkomsten uit audits, de samenwerking met de medewerkers van het fonds en de wijze waarop opvolging wordt gegeven aan bevindingen uit audits. Kan worden geconcludeerd dat het risicobewustzijn binnen het fonds zodanig is dat op een professionele en weloverwogen wijze met risico's wordt omgegaan en invulling wordt gegeven aan de interne beheersing van het fonds.

Ter voorbereiding op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zijn agreed-upon procedures (AUP) vastgesteld. Het fonds wordt ondersteund door APG in het doorlopen van de fases en het vastleggen van de procedures, zodat deze door KPMG getoetst kunnen worden. Het datakwaliteitsbeleid voor de overgang naar de Wtp is geformaliseerd en risicoprofielen zijn opgesteld. In de AUP moet het fonds, aanvullend op de correctiegrens een maximaal toegestane afwijking (MTA) op de aanspraak per individuele deelnemer als gevolg van tekortkomingen in de pensioenadministratie vaststellen, deze is door het fonds vastgesteld op 0%.

Conform artikel 14t besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling en artikel 52b Pensioenwet, stelt het bestuur de risicohouding vast na overleg met het VO en de Rvt. In de vergadering van 30 oktober 2024 hebben VO en RvT aangegeven dat zij zich dusdanig meegenomen achten in de wijze waarop de risicohouding is bepaald en de onderbouwing die daarbij in het verantwoordingsdocument risicohouding is gegeven, dat het bestuur de risicohouding kan vaststellen.

Binnen APG wordt hard gewerkt aan de "Operational Readiness" met betrekking tot de pensioencontracten binnen de Wtp. De integrale en beheerste uitvoering staat onder druk. Incidenten hebben geresulteerd in meldingen bij AFM, de meldingen betroffen geen kritieke punten.

Onder het thema 'Fit ambitie en inrichting' kan het risico ontstaan, dat het fonds niet in staat is de wens/ambitie van de deelnemer waar te maken door de onvoldoende passende inrichting van het fonds (het zogeheten Target Operating Model). Het bestuur heeft in lijn met deze aanbeveling in Q1 2024 twee sessies gehouden om zich een oordeel te vormen over de impact op het Target Operating Model van de transitie naar Wtp. Deze sessie is gefaciliteerd door de RAC-functie. Geconcludeerd is dat de directe impact van de transitie naar Wtp relatief beperkt is. Wel is de observatie gedaan dat het eventueel vervallen van de verplichtstelling mogelijk wel grote impact kan hebben. Dit zal daarom periodiek gemonitord worden.

Er is een Jaarplan RAC 2024 opgesteld, waarbij de doorgeschoven acties uit 2023 zijn uitgevoerd. In 2024 is het fonds tot een volledig geïntegreerde tweedelijns RAC-functie gekomen.

In Q2 heeft de RAC-functie de voorbereiding voor de uitvoering van de ERB verder opgepakt. Daarnaast is met het bestuursbureau een aanvang gemaakt met de materialiteitsanalyse inzake ESG risico's. Het fonds voldoet aan de SFDR, maar nog niet aan alle elementen uit de Good Practice ESG Risicomanagement. De uitvoering van de materialiteitsanalyse is een eerste stap om hier invulling aan te geven.

In de risicoparaagraaf van de Wtp voortgangs- en risicorapportage over Q4 2024 staan drie ('Externe omgeving', 'Projectuitvoering en Governance' en 'Resources') van de vier risico's op oranje en alleen 'Uitvoering' staat op groen.

- Bij externe omgeving is het grootste risico dat het IT-landschap bij de uitvoerders niet tijdig is aangepast naar het nieuwe stelsel;
- Het risico "projectuitvoering en governance" is voor de transitiedatum 2027 "oranje". Dit komt door de onderliggende risico's Besluitvorming en Aansprakelijkheidstelling sociale partners en/of het pensioenfondsbestuur. Voor de korte termijn geldt dat er veel druk op de organisatie aan fondszijde is;
- Het risico "resources" betreft de beschikbaarheid van gekwalificeerde experts en IT-providers voor de transitiedatum en de beschikbaarheid van bestuurders;
- Het overall beeld van de netto-risico's van 'uitvoering' zijn voor de transitiedatums 2027 'groen'. Het fonds heeft de keuze gemaakt voor de default regeling van APG. De default is door APG vertaald in de modulaire regeling. De voorgestelde regeling past in de modulaire regeling van APG, waardoor er op dit moment geen kritieke risico's worden voorzien.

Omdat er nog twee jaar te overbruggen is tot aan de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel wordt verwacht dat korter op de transitiedatum er meer duidelijkheid komt over bovenstaande risico's en dat de risico's worden omgezet van oranje naar groen. Het bestuur monitort deze risico's periodiek door middel van de voortgangs- en risicorapportage.

Oordeel

Het integraal risicomanagement van het fonds wordt steeds professioneler, waarbij ook steeds meer functies en dus kosten nodig zijn om die professionaliteit te waarborgen. Het verantwoordingsorgaan verwacht, dat dankzij dit op hoog niveau ingerichte risicomanagementsysteem, er in de toekomst geen onnodige risico's genomen zullen worden, die zouden kunnen leiden tot grote financiële tegenvallers.

De sleutelfunctiehouder Risicobeheer, Actuarieel en Compliance (RAC) en de risicocommissie (RC) hebben een duidelijker plaats en taak verworven in de totale beleidsopzet van het fonds en zijn nagenoeg volledig geïntegreerd in het beleid van het fonds in 2024. De RAC en RC zijn 'In Control'.

Het verantwoordingsorgaan is positief over deze ontwikkelingen, waarbij er proactief gereageerd en gehandeld wordt richting bestuur en commissies. Het proactieve beleid is duidelijk te herkennen in de aangesneden onderwerpen, de adviezen, de aanbevelingen en gestelde vragen gedurende het afgelopen jaar.

Aanbevelingen

Externe specialisten vervullen nog steeds een belangrijke rol binnen het fonds, en vallen daarmee ook binnen de risicobeheersing van het fonds. Het is van wezenlijk belang dat de continuïteit, het kennisniveau en de bezetting van het RC gelijke tred houdt met de ontwikkelingen binnen het fonds.

Tot aan de transitiedatum zal er door de RAC-functie en de RC nog intensief gewerkt moeten worden aan het monitoren en beperken van de risico's van de Wtp.

Vooraf wat betreft de uitbestedingsrisico's en de documentatie van de zorgvuldige besluitvorming ten behoeve van het invaardossiers zijn verbeteringen wenselijk.

Het verantwoordingsorgaan beveelt aan deze besluitvorming zorgvuldig en volledig vast te leggen en bij elk Wtp gerelateerd besluit een risico opinie vast te leggen.

Het verantwoordingsorgaan beveelt aan om de ontwikkelingen bij klanten van APG en andere koplopers, die per 1 januari 2025 zijn overgegaan en op 1 januari 2026 overgaan naar het nieuwe stelsel, goed te monitoren en deze ervaringen te gebruiken voor de transitie van het fonds per 1 januari 2027.

3.6 Afsluiting

Het verantwoordingsorgaan waardeert de inzet van het bestuur en de raad van toezicht. De onderlinge samenwerking tussen bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan gebeurt in een open en constructieve houding. Het verantwoordingsorgaan ziet de samenwerking voor het komende jaar met vertrouwen tegemoet.

Culemborg, 14 mei 2025

E. Borgert (voorzitter)
H. Oonk (vice-voorzitter)
J. Kirchert
M. Kuijt
D. Verweij
W. Vester